

es diu. Per acabar, i davant de l'enorme complexitat que comporta, deduí que una bona anàlisi estilística és incommensurable, però que, precisament per això, el seu objecte d'estudi més rellevant ha de ser el text.

4. Finalment, Josep M. Fulquet (URL), a *Estil i traducció. Notes a la versió del 'Hamlet' de Terenci Moix*, constata, ell també, que no s'ha pogut parlar mai de l'estil amb precisió, ni es deixa mesurar, precisament perquè el material amb el qual treballa és la llengua. I féu notar que entre la llengua oral i l'escripta es crea una relació que va evolucionant al llarg del temps, que pendula, sigui convergint més en determinades èpoques, sigui divergint en d'altres, fet que provoca, ensems, una evolució dels estils. Quan la llengua literària s'allunya excessivament de la llengua comuna, l'escriptor forja un estil artificios, la qual cosa fa veure que la relació entre llengua i literatura és dialèctica, ja que l'estilística investiga tots els recursos emprats en una obra literària, des de les figures retòriques fins a les estructures i les propietats lingüístiques. I J. M. Fulquet s'aventurà a donar una definició d'«estil»: «Posar les paraules adequades en els llocs adequats», de la qual s'apressà a dir, però, que no funciona sempre. Així, la traducció de *Hamlet* feta per T. Moix porta a un resultat que esdevé grotesc i l'antítesi del que va voler fer Shakespeare, plena d'errors lèxics i sintàctics, i de distorsions sintàctiques, perquè li falta sentit de la llengua, i no segueix cap model lingüístic. Després de comparar alguns fragments de l'obra, traduïts per diversos autors, deduí que no es pot violentar així l'estructura de la llengua, i que el primer que cal a un traductor és dominar molt bé la llengua a la qual tradueix.

5. A la tarda, com a colofó de la jornada, tingué lloc una taula rodona sobre *Estil i mitjans de comunicació*, en què intervingueren Margarida Bassols (UAB), Magí Camps (*La Vanguardia*) i Ernest Rusinés (Televisió de Catalunya), tots ells moderats per Neus Nogué. Els participants debateren a l'entorn de les preguntes següents: 1. Com es concreta l'estil a nivell comunicatiu; 2. Quina variació estilística interna s'hi troba; 3. Les «marques» en la comunicació (dibuixos, signes d'admiració i d'interrogació, etc.); 4. Evolució de tots aquests aspectes en els darrers anys. En el col·loqui, M. Bassols insistí en la necessitat de l'ús d'un estil com a eficàcia comunicativa en els mitjans de comunicació (claredat, senzillesa, ordre); M. Camps recalçà que la premsa escrita ha canviat de model, amb l'aparició d'Internet; i E. Rusinés es referí a l'estil de TV3, a la bona feina feta en el camp del doblatge, i conclougué que cada vegada es constata més una clara barreja de registres i una pèrdua de formalitats.

Montserrat BADIA I CARDÚS
Universitat Ramon Llull

Des mots et des cartes : le Vallespir dans la géographie des langues (14 janvier 2012). —

Le 14 janvier 2012, onze ans après avoir inauguré son premier cycle de conférences en 2001, l'association Reynés Patrimoine Culturel a de nouveau accueilli Jean-Paul Escudero pour une conférence-exposition sur les atlas linguistiques : «*Des mots et des cartes : le Vallespir dans la géographie des langues*».

Le premier atlas linguistique de l'histoire, l'*ALF*, l'*Atlas linguistique de la France* de Gilliéron et Edmont, a été créé au tout début du xxe siècle. Fort de ses enquêtes dans 639 localités, il cartographie les langues romanes de France, le français, l'occitan et le catalan, puis le corse. Dans cet essai magistral, le Vallespir était déjà représenté par une enquête au coeur de la vallée, à Arles. À partir de l'exemple fondateur de l'*ALF*, l'*Atlas linguistique de Catalunya* de Griera, puis d'autres atlas régionaux sont apparus dont l'*Atlas linguistique des Pyrénées Orientales* de Guiter en 1966. Dans cette éclosion constante, signalons l'*Atlas Sacaze* de Jordi Costa, fait singulièrement à posteriori, à partir d'enquêtes écrites, réalisées à une époque où les atlas linguistiques n'avaient pas en-

core été inventés. A partir de 2004, certains traits du catalan du Vallespir ont encore été mis en évidence dans l'*Atlas linguístic del domini català* de Veny et Pons, suivi par un nouveau concept d'atlas avec commentaires et en couleurs, le *Petit atlas linguístic del domini català* de Joan Veny.

Cette conférence-exposition, destinée au grand public, a permis de découvrir ou de redécouvrir les affinités et les divergences entre le catalan du Vallespir et le reste du domaine catalan, tout en signalant certains liens — probablement anciens — avec l'occitan. La soirée a été illustrée par un diaporama et un bel échantillon des œuvres mentionnées, directement présentées au public.

Montserrat CAILÀ GUITART

Conferència de Roy Rosenstein (American University of Paris) als Dimècres del Mirail (25 de gener 2012).— En el marc d'aquest programa de conferències de la secció d'occità (Universitat de Toulouse-le Mirail) el professor Roy Rosenstein va pronunciar una conferència en francès intitulada « Le troubadour Jaufré Rudel de Blaye, homme de voyage : Syrie, Italie, Angleterre, Écosse ».

En la introducció, el professor Roy Rosenstein va explicar per què qualifica Jaufré Rudel « d'home de viatge »: ¿és que es tracta de viatges reals que hagués efectuat el trobador? S'ha escrit molt sobre aquests pretesos viatges. La llegenda de Jaufré Rudel l'ha precedit arreu tot i que pocs lectors l'han llegit, fins i tot a casa seva, a Occitània, abans de l'època del romanticisme. Les seves cançons, consignades durant molt de temps només en uns manuscrits, no van ser sovint accessibles a aquells que el van celebrar, des de Petrarca fins a Edmond Rostand. De totes maneres, cal distingir entre viatges reals i viatges imaginaris. ¿Va anar Jaufré Rudel fins a Trípoli (la ciutat dels comtes de Tolosa de Llenguadoc)? No es pot afirmar que hagués arribat fins allà i s'hagués trobat amb el seu amor, la comtessa de Trípoli; sembla que s'hagués aturat abans, en el curs de la travessia. Entre els autors que han escrit sobre el nostre trobador, hi ha italians del Renaixement que en copiaven o publicaven extrets. El poeta escocès Jack Burns, al segle XVIII, el va traduir. Com dir, aleshores, que Jaufré Rudel no va viatjar fins a Escòcia? Aquesta qüestió, ens diu el conferenciant, l'ha preocupat molt. D'una banda, hom diu que els trobadors van ser poc coneguts i que llurs textos romanien ocultats, de l'altra, però, Burns va posar música a un sonet de Jaufré Rudel del qual es coneixen diverses versions.

Hom pot demanar-se com l'escriptor escocès les podria conèixer: una és italiana (de Crescimbeni), la segona és del 1774 (de Warton), una altra del 1793 (Cary) i la quarta és una versió escocesa del 1796, apareguda uns mesos després de la mort de Burns. Però aquesta darrera és ben bé una traducció i el seu esquema rítmic concorda perfectament amb el seu model: « *si éloignée / sea far awa* ». Potser la traducció de Burns és la primera i la millor. És llàstima que només hagués tingut accés als setze versos i no a la totalitat. Doncs, com va poder entrar en relació amb aquest text malgrat els obstacles (geogràfics, lingüístics)? Dels 130 exemplars coneguts, no n'existeix cap a Escòcia, però se'n troben alguns a Anglaterra (uns eren del rei). El text de Nostredame (« Nostradamus », 1575) ni tant sols era disponible a França. La tesi d'exemplar accessible a Burns seria pràctica. El professor Rosenstein, després d'investigar, pensa que, si Burns no tenia un coneixement directe de l'obra ni tampoc de la versió italiana de Crescimbeni, altres contemporanis seus sí que el tenien (Warton, Cary). Però no és l'única font de Burns; com hauria pogut posseir l'obra, atesa la seva situació familiar? Tot i això, Burns tenia accés a d'altres llibres i a la biblioteca d'un veí seu. Tanmateix, queda un problema: la similitud entre Burns i Warton és evident. Però quan es comparen les dues versions, hom veu que la de Burns és més a prop del text de Nostredame. Això vol dir que va tenir accés a una altra obra. Burns restitueix fins i tot el sentit de l'original, cosa que no fa Warton. Tampoc Burns coneixia l'italià. A més, les traduccions múltiples esdevenen cada